

هنر فهم هنر

۴

■ نویسنده: هوگ موس
■ مترجم: شیوا نوروزی
■ ناشر: نظر

کتاب شوخ‌وشنگ هوگ موس، با ریزه‌کاری و نکته‌سنجی، نقش‌مایه‌های اصالت و جعل را در هنر مدرن پیش رو گذاشته و انواع و اقسام هنرهای فهم هنر را به شکلی قابل فهم و سرگرم‌کننده آموزش می‌دهد. هنر مدرن با کالایی شدن و نقشی که در بازار دارد، در عین انقلاب بزرگی که در فرم دیدن جهان به وجود آورد، شارالان بازی هم کم نداشته که «هنر فهم هنر» هوگ موس، به مدد هنر چین، روشنائی خوبی برای تشخیص سره از ناسره می‌تاباند.

هنر در مقام الهیات

۵

■ نویسنده: آندرتاس
■ مترجم: ابراهیم رنجبر
■ ناشر: نگاه

هنر در مقام الهیات، از عصر پسامدرن تا قرون وسطی را روایت می‌کند: در واقعه برج بابل زخمی روانی بر جان آدمی نشست. رنج حاصل از فتور و ناتوانی در گفتن آنچه از کلام گریزان است. نقصان ذاتی کلام در ساحت هنر هستی مستقلی برای خود دست‌وپا کرد و همین سبب شد هنر دیگر صنعتی صرف نباشد و به مجالی در بیان امر ناگفتنی بدل شود. آندرتاس آندرتوپولوس در این کتاب این سویه همچنان زنده هنر را بررسی می‌کند و می‌کوشد آن را در روزگار ما احیا کند.

نظریه برای تاریخ هنر

۶

■ نویسنده: یانه امرلینگ
■ مترجم: فریده آفرین
■ ناشر: حرفه هنرمند

«نظریه برای تاریخ هنر» مقدمه‌ای روشن و مختصر را برای سی شخصیت کلیدی نظریه معاصر فراهم می‌کند: چهار شخصیت پیشین اصلی - فروید، مارکس، نیچه و سوسور - و بیست‌وشش مدرن اصلی از آدورنو تا اسپیواک. این کتاب شامل مفاهیم کلیدی، بیوگرافی، بررسی آثار، کتاب‌شناسی متون اولیه و کتاب‌شناسی نقد ثانویه است.

کهن اثر هنری ساخته دست هنرمند چیره‌دست و یگانه است، بود: «هنگامی که این آثار را خالی از مهارت و کاردانی می‌بینیم آزرده می‌شویم. در ادامه، با اینکه قرار گرفتن هر چیزی در فضای گالری می‌تواند شی هنری شود، اما این نقطه پایان بحث‌ها و گفت‌وگو درباره‌اش نیست. و در نهایت پس از بیان نکات مهم پیرامون این مباحث پیشنهادش در این باره چنین است. به جای، آیا این هنر است؟ این پرسش را طرح کنیم، آیا هنر خوبی است؟»

در فصل دوم این سه‌گانه در جواب جمله کلیدی تعریف سول لوویت از هنر مفهومی «در هنر مفهومی مهم‌ترین سوبیه اثر ایده و یا اندیشه آن است؟ و اینکه ایده‌ها به تنهایی می‌توانند آثار هنری باشند و پرداختن به این موضوع که درواقع هنر مفهومی ماهیت و ویژگی ذاتی مستتر هنر است که خاستگاه اصلی تفکرات مارسل دوشان و اندیشه‌های نوگرایانه هنرمندان پس از او است که فتح باب آزادی عمل در خلق آثار هنری و انتقال مفاهیم را رقم زد.

این دو بخش هم محل مناقشه و هم سخت‌ترین نقطه اتصال و عدم پذیرش آن به عنوان هنر است. با توجه به حجم کتاب و صفحات اختصاص به چنین مطلب سخت و پرحاشیه‌ای باید به نویسندگان دست‌میزاد گفت.

آخرین فصل این اثر مهم‌ترین بخش آن است؛ زیرا نویسندگان در آن به نتیجه‌گیری درباره مباحث مطرح‌شده پرداخته‌اند. در این فصل آمده است: «نخستین پیشنهاد این است: به یاد داشته باشیم آنچه دارید می‌بینید نماینده همه هنر معاصر نیست... زمان کافی برای جداکردن خوب‌ها و بدها نیست... این داستان هم هیجان‌انگیز است، هم ترسناک... ممکن است بخش زیادی از آنچه می‌بینیم مزخرف باشد. اما بیایید همه چیز را به آسانی رد نکنیم... بخش بزرگی از هنر معاصر برانگیختن، به چالش کشیدن و فرارفتن از انتظارات است... هرکس می‌تواند لذت‌های فرودست و ساده خود را داشته باشد. گام بعدی این است که موضوع را خیلی شخصی نکنید. اینکه شما نتوانستید از آن سردرביارید، به معنی احمق بودن شما نیست. حالا که این را حل کردیم باید بگوییم که نفهمیدن شما هم آن هنر را احمقانه نمی‌کند... بار بعدی که چنین آثاری را دیدید و با خود گفتید «این چه کوفتی است!» نترسید و مهارت‌هایتان را به کار بگیرید، هر چه بیشتر درباره‌اش بخوانید، بیشتر ببینید و زمان بیشتری به آن بدهید تا بیشتر آن را بفهمید. نمایشگاه‌های هنر معاصر محل‌های فوق‌العاده برای دیدار آدم‌ها هستند، چون حرف‌های بسیاری برای گفتن هست! پس نترسید دیدگاه‌تان را مطرح کنید و به داوری خود اعتماد کنید، اما باورتان را به دیگران زور نکنید.» همانطور که می‌بینید، نویسندگان به سادگی درباره ترس‌های مخاطبان و علت غایبی این ترس‌ها (همانا احمق خوانده شدن است) و... سخن گفته‌اند.

در نهایت پرسشی که می‌توان در انتهای این یادداشت از خواننده داشت، این است که جایگاه چنین کتاب‌هایی در بین کتاب‌های خانه‌هایمان چقدر خالی است؟ و اینکه چقدر به هنر ایمان و احتیاج داریم؟ «چرا هنری مفهومی می‌ترسیم؟» پاسخ خوبی به این پرسش است. برای مواجه شدن با هنر، اول باید ترس‌هایمان را دور بریزیم. چگونه؟ این کتاب در پی پاسخ به همین است.

دارد و سبب ارتباط‌گیری بیشتر مخاطبان علاقه‌مند به هنر نیز می‌شود. البته نقش مترجم در انتخاب موضوع و یک‌دستی و روانی زبان بسیار مهم است.

این کتاب ممکن است اثری چندین متخصصانه و فنی نباشد، اما به عنوان گام نخست و وصل‌کننده به مباحث تخصصی کارآمد و نقش‌آفرین است. از سویی کتاب‌های این چنینی نقش آغازگر برای آشنایی و آموزش را توأمی برای مخاطب ایفا می‌کنند؛ چراکه این گام‌های نخستین هستند که می‌توانند ما را از مکتب فراری دهند یا به مکتب آورند طفل گریز یا را.

برای همین اشاره به آثار و ماجراهای جنجالی روز و نقش‌آفرین (موز کاتالان، اتاق ستردن یایویی کوزاما تا زمزمه ناتلین تانیابروگرا و ماجرای جزیره سعیدیات امارات که این دو مورد و چند مورد دیگر را که نگارنده نیز با آن برخورد نداشته است!) به همراه عکس‌ها و نمونه‌های کلیدی در فصل‌های مختلف با توضیحات مربوطه آمده و مخاطب پس از مطالعه و برخورد با آن‌ها علاوه بر آشنایی برایش ملموس هم می‌شود.

در انبوه واژگان در دنیای هنر کلیدواژگانی هستند که ضمن برخورد هرروزه ما با آن‌ها به خاطر عدم پیشینه و تازه بودن‌شان نقش و اهمیت‌شان چندان آشکار نیست که با توضیحات و اختصاص فصلی جداگانه به هرکدام بسیار راه‌گشا و مفید از آب درآمده است. به‌طور مثال می‌توان به، کیوریتور، ویدیوآرت، هنر مفهومی، بینال و دوسالانه‌ها (پازل، ونیز و...) پرفورمنس، جایزه ترنو و... که هر کدام ماجرا و نقشی در جهان هنر دارند و دانستن‌شان هم برای هنرمندان و علاقه‌مندان مهم و کاراست و هم خالی از لطف نیست!

بخش دیگری از مباحث کتاب مربوط به نقش تاثیرگذار بازار و پول و مبادله است که در عین اهمیت‌شان جذابیت‌های خاص خود را دارند و آشکار شدن‌شان بسیار جالب است. واژگانی همانند، شهرت، سقوط، قیمت، حامی و... که در ظاهر امر نقش معنوی (این برجسته‌ترین نقش برای هنر) را ندارند. اما مهم‌ترین نقش (موتور محرکه تولید آثار هنری) را دارا هستند. و اما سه فصل که نقطه عطف کتاب هستند و با نگاهی گذرا درمی‌یابیم گره اصلی و این ترس ناشی از هنر از کجا آمده و چگونه می‌شود با آن مواجه شد. به ترتیب فصل‌های لباس جدید امپراتور (چه چیز آن را هنر می‌کند) و اندیشه است که اهمیت دارد (آیا یک مفهوم می‌تواند اثر هنری باشد؟) و این چه کوفتی است! (به حق چیزهای ندیده!) هستند که نویسندگان با جای‌گذاری و پراکندن‌شان در میان فصل‌های دیگر با آوردن بیش‌نیازهای این مطالب ما را آماده مطالعه درباره سخت‌ترین و بدنام‌ترین آثار هنری (چشمه مارسل دوشان و کنسرو مدفوع مانزونی و...) می‌کنند. البته با فراستی کامل، برخورد‌های هم‌سویانه با مخاطب همانند ذهنیت‌های ناآشنا و ضد‌موضوعیتی این‌گونه آثار با به کاربری همان سوال‌ها و جملات عامیانه (این دیگه چه کوفتی یا این مزخرفات و...) ضمن همدلی با مخاطب‌های این چنینی از همان زاویه به توضیح و تشریح ماجرا می‌پردازند و در نهایت علاوه بر باز گذاشتن مسائل مطروحه توصیه‌های مفیدی هم می‌کنند.

هنگامی که مارسل دوشان در سال ۱۹۱۷ یک توالت مردانه را با نام چشمه (فواره) به گالری فرستاد... سیلی سختی به صورت این اندیشه

متن کتاب از روی جلدش آغاز می‌شود. ترس از هنر مفهومی به‌گفته‌ی زیگموند فروید همانند «احساس امر غریب» جلوه می‌کند؛ زیرا هنر معاصر به‌خاطر برهم زدن «امریقینی» ذهنی ما از تعریف چیستی هنر، یکی از بهترین شرایط برای برانگیختن احساس امر غریب را داراست. امر غریب از ناشناختگی ما سرچشمه می‌گیرد. نکته‌ای که نویسندگان کتاب قصد دارند با آشنایی ما از نکات بیست‌وشش‌گانه کلیدی و چرایی کلافگی ما را از هنر معاصر نشان دهند